

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การตีความกฎหมายเป็นขบวนการทางความคิดที่เกิดขึ้นทุกครั้งที่มีการปรับใช้กฎหมาย ไม่ว่าจะกฎหมายนั้นจะได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ การตีความกฎหมายเป็นการเลือกเอาหลักเกณฑ์ที่แน่นอนของกฎหมายอันใดอันหนึ่งจากกลุ่มของหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและจากที่อื่น ๆ สภาพของหลักเกณฑ์ทางกฎหมายจะปรากฏชัดเมื่อการเลือกในการตีความเพื่อปรับใช้กฎหมายได้เสร็จสิ้นลง

ในประเทศที่ใช้ระบบประมวล (Civil Law) เมื่อมีการทำประมวลกฎหมายขึ้น ในระยะแรกมีความเชื่อว่า ประมวลกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่จัดทำขึ้นนั้นเป็นที่รวบของหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่สมบูรณ์แล้ว หลักเกณฑ์ทางกฎหมายจะมีอยู่เท่าที่บัญญัติไว้เท่านั้น ต่อมากาลเวลาได้พิสูจน์ให้เห็นว่า มนุษย์ไม่สามารถที่จะรวบรวมหลักเกณฑ์ทางกฎหมายมาบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรได้ทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องมาจากลายลักษณ์อักษรนั้นไม่อาจแทนความคิดในทางกฎหมายได้อย่างสมบูรณ์ บางครั้งการบัญญัติกฎหมายก็บกพร่อง บางครั้งการบัญญัติกฎหมายก็ต้องใช้ถ้อยคำทางภาษาที่มีลักษณะที่เป็น normative เพื่อให้ความหมายแปรไปตามพื้นฐานของสังคม และที่สำคัญที่สุดคือมนุษย์มีความสามารถจำกัดไม่อาจจะคาดเห็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ควรนำมาใช้ในอนาคตได้ทั้งหมด เหตุต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดทฤษฎีการตีความกฎหมายขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เหมาะสมกับความต้องการของสังคม อันเป็นการทำให้ระบบกฎหมายสมบูรณ์ขึ้นอีกทางหนึ่งนอกเหนือจากการพัฒนาโดยการนิติบัญญัติ

ในประเทศที่ไม่ใช้ระบบประมวล (Common Law) เดิมกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นที่มาของกฎหมายที่เป็นส่วนเสริมความบกพร่องของกฎหมาย Common law เท่านั้น การตีความกฎหมายลายลักษณ์อักษรจึงไม่มีความจำเป็นต้องสร้างทฤษฎีการตีความเพื่อให้ระบบกฎหมายสมบูรณ์ขึ้น การปรับใช้กฎหมายจะเป็นไปตามตัวอักษรเป็นส่วนใหญ่ ส่วนข้อเท็จจริงที่อยู่นอกขอบเขตของกฎหมายลายลักษณ์อักษรจะถูกครอบคลุมโดยกฎหมาย Common law อยู่แล้ว ต่อมา

กฎหมายลายลักษณ์อักษรมีบทบาทมากขึ้นมิได้เกิดขึ้นเพียงเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมาย Common law เท่านั้น แต่มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของตนเอง การตีความกฎหมาย ลายลักษณ์อักษรจึงคลายออกจากการยึดแต่ถ้อยคำในบทกฎหมาย และมีแนวโน้มการตีความใน ลักษณะที่ยืดหยุ่นประกอบด้วยการใช้วิจารณ์ญาณให้มากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์หรือ เจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นสำคัญ การตีความจะเพิ่มบทบาทในการพัฒนาเนื้อหาของกฎหมาย มากขึ้น

นอกจากนั้นในประเทศที่ใช้ระบบประมวล (Civil Law) ยังมีการยอมรับที่มาของ หลักเกณฑ์ทางกฎหมายอื่น ๆ นอกจากบทกฎหมายลายลักษณ์อักษรเพื่อทำให้ระบบกฎหมายสมบูรณ์ ขึ้น เช่น การยอมรับกฎเกณฑ์ทางจารีตประเพณี (custom) เป็นต้น ดังนั้นการตีความกฎหมาย ทั้งหมดจึงอาจแยกออกเป็นการตีความกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร และการตีความกฎหมายที่ ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

บทกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นสื่อความคิดทางกฎหมายของมนุษย์ที่อาศัยถ้อยคำทาง ภาษาซึ่งมีตัวอักษรเป็นสัญลักษณ์ เบื้องหลังตัวบทกฎหมายนี้เป็นที่รวมกลุ่มของหลักเกณฑ์ทาง กฎหมาย การตีความกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่แท้จริงคือการเลือกเอาหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย อันใดอันหนึ่งจากกลุ่มหลักเกณฑ์ที่รวมอยู่ในบทกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้น

ส่วนการตีความกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นเป็นการเลือกเอาหลักเกณฑ์ทาง กฎหมายจากสิ่งอื่นนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น การเลือกโดยใช้การเทียบ บทกฎหมายใกล้เคียง (analogy) การเลือกจากจารีตประเพณี (custom) การเลือกจาก หลักกฎหมายทั่วไป (general principle) หรือการเลือกจากมาตรฐานความยุติธรรม (standard of justice) จากเหตุผล (reason) และเหตุผลของเรื่อง (the nature of things) จากนโยบายสาธารณะ (public policies) จากศีลธรรม (moral conviction) หรือจากแนวโน้มทางสังคม (social trends) เป็นต้น ซึ่งการเลือก หลักเกณฑ์ทางกฎหมายจากสิ่งเหล่านี้มีลักษณะที่ขาดความแน่นอนชัดเจนมาก

อย่างไรก็ตามแม้การตีความจะมีลักษณะทั้งที่เป็น การตีความกฎหมายลายลักษณ์อักษร (การหาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่แน่นอนจากบทกฎหมายลายลักษณ์อักษร) และการตีความกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (การหาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่อยู่นอกบทบัญญัติ) แต่ก็ไมอาจแยกการตีความทั้ง 2 ประเภทนี้เด็ดขาดออกจากกันได้ ในจุด ๆ หนึ่งบางท่านอาจเห็นว่าเป็นการหาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่แน่นอนจากบทบัญญัติ แต่บางท่านอาจเห็นว่าเป็นการใช้บทกฎหมายใกล้เคียง (analogy) ซึ่งเป็นการหาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่อยู่นอกบทบัญญัติ

เมื่อพิจารณาเฉพาะในระบบกฎหมายอาญามีหลักว่า บุคคลจะต้องรับโทษต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (Nulla poena sine lege) การตีความกฎหมายอาญาเพื่อลงโทษบุคคลจึงทำได้แต่เพียงการหาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่แน่นอนจากบทบัญญัติเท่านั้น กล่าวคือจะต้องมีขอบเขตเท่าที่เป็น การตีความกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่แท้จริงเท่านั้น ซึ่งในการเลือกหลักเกณฑ์ทางกฎหมายลักษณะนี้ ผู้ตีความจะต้องพิจารณาความหมายของบทบัญญัติจากถ้อยคำในตัวบท (words) ประวัติความเป็นมา (history) ระบบกฎหมาย (system) และเจตนารมณ์ของกฎหมาย (spirit of the law) ประกอบกัน โดยเฉพาะในกฎหมายอาญาจะต้องคำนึงถึงสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง (Rechtsgut) เป็นสำคัญ ซึ่งผลที่ได้ในการตีความจะมีลักษณะความหมายที่แคบหรือกว้างก็ได้แล้วแต่เนื้อหาของกฎหมาย

ส่วนการตีความกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรจะนำมาใช้เพื่อให้ได้หลักเกณฑ์มาลงโทษบุคคลไม่ได้ เพราะการตีความดังกล่าวเท่ากับเป็นการสร้างฐานความผิดขึ้นใหม่โดยอาศัยการตีความขัดต่อหลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย (Nulla poena sine lege)

สำหรับการตีความกฎหมายอาญาในส่วนที่เป็นคุณ เช่น เหตุยกเว้นความผิดและเหตุยกเว้นโทษ นอกจากจะตีความบทกฎหมายในส่วนนี้ได้อย่างกว้างขวางแล้ว ผู้ตีความยังสามารถตีความกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ได้หลักเกณฑ์มาใช้ในส่วนที่เป็นคุณได้อีกด้วย เพราะการใช้กฎหมายอาญาในส่วนที่เป็นคุณนี้ไม่อยู่ในข้อจำกัดของหลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย (Nulla poena sine lege)

แม้จะมีการยอมรับหลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมายมาเป็นตัวกำหนดการลงโทษให้อยู่ในขอบเขตของบทกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่ความหมายของถ้อยคำอาจแปรไปได้อยู่เสมอ ในความ

เป็นจริงจึงไม่อาจจำกัดขอบเขตการตีความขององค์กรที่มีอำนาจในระบบกฎหมายได้ เมื่อองค์กรที่มีอำนาจได้ตีความบทกฎหมายออกมาอย่างไรแล้วผลย่อมเป็นไปตามนั้น เราไม่อาจโต้แย้งว่าเป็นการลงโทษที่เกินขอบเขตของบทกฎหมายเพื่อจะเปลี่ยนแปลงผลของการตีความเช่นนั้นได้

เมื่อการตีความบทกฎหมายไม่อาจจำกัดขอบเขตได้ในความเป็นจริง การสร้างแนวความคิดเป็นหลักในการตีความเพื่อป้องกันการตีความอย่างไร้ขอบเขต (ซึ่งอาจจะป้องกันไม่ได้ก็ตาม) จึงมีความจำเป็นอยู่ ท่านเองเกี่ยวกับการสร้างแนวความคิดว่ากฎหมายต้องมีความแน่นอน (ซึ่งแท้จริงแล้วทำได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น) แนวความคิดที่อาจช่วยได้คือ ให้การตีความบทกฎหมายอาญาในทางลงโทษมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากกฎหมายอื่น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าต้องตีความโดยเคร่งครัด แต่ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่ามีความหมายเพียงเป็นหลักที่ห้ามการสร้างฐานความผิดขึ้นใหม่โดยอาศัยการตีความเท่านั้น

จากลักษณะของการตีความกฎหมายที่ผู้ตีความต้องเลือกหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่แน่นอนอันใดอันหนึ่งออกมา เมื่อเป็นการตีความบทกฎหมายลายลักษณ์อักษรจึงต้องเลือกหลักเกณฑ์จากบทกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้น ผู้ตีความจะอ้างว่าสงสัยไม่เข้าใจเลือกไม่ถูกและปฏิเสธที่จะเลือกไม่ได้ เพราะเท่ากับไม่ได้ตีความ และด้วยลักษณะของภาษาที่อาจสร้างความสงสัยให้ได้ทุกระดับถ้าในกฎหมายอาญาการเลือกหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่แน่นอนจากบทบัญญัติจะต้องเลือกในทางที่เป็นประโยชน์แก่จำเลย ผลที่ได้ก็คือบทกฎหมายนั้นจะใช้บังคับได้น้อยมาก กล่าวคือ การกระทำส่วนใหญ่จะไม่อยู่ในขอบบังคับที่ถูกลงโทษ บุคคลจะถูกกระทบจากกฎหมายอาญาน้อยที่สุดจนกระทั่งสังคมแทบจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายอาญาเลย ฉะนั้นหลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย (in dubio pro reo) จึงไม่ควรนำมาใช้อธิบายในหลักการตีความบทกฎหมายอาญา

นอกจากนั้นเฉพาะในระบบกฎหมายอาญายังมีแนวความคิดที่มีผลกระทบต่อการศึกษาอยู่หลายประการที่สำคัญ ๆ ได้แก่

1. แนวความคิดในเรื่องความเป็นอิสระของกฎหมายอาญา กล่าวคือ ในกรณีที่บทกฎหมายอาญามีได้ให้ความหมายด้วยคำไว้โดยเฉพาะ แนวความคิดที่เห็นว่ากฎหมายอาญาเป็นบทบังคับของกฎหมายอื่น ๆ จะตีความบทกฎหมายอาญาโดยให้ความหมายของด้วยคำที่ใช้ใน

กฎหมายอาญาอย่างเดียวกับความหมายของถ้อยคำนั้น ๆ ที่ปรากฏในกฎหมายอื่น ส่วนแนวคิดที่เห็นว่ากฎหมายอาญาเป็นระบบกฎหมายที่เป็นอิสระมีลักษณะเฉพาะของตัวเองจะตีความบทกฎหมายอาญาโดยไม่คำนึงถึงความหมายของถ้อยคำนั้น ๆ ในกฎหมายอื่น

ดังนั้นทัศนะในความเป็นอิสระของกฎหมายอาญาที่แตกต่างกันย่อมทำให้ผลของการตีความกฎหมายอาญาแตกต่างกัน

2. แนวความคิดในรูปแบบความรับผิดชอบทางอาญา กล่าวคือในการตีความบทกฎหมายเพื่อลงโทษทางอาญานั้นผู้ที่นิยมรูปแบบความรับผิดชอบทางอาญาที่พิจารณาจากการกระทำภายนอก (the pattern of manifest criminality) จะตีความบทกฎหมายโดยให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบภายนอกมากกว่า (objectivist) การลงโทษบุคคลจะคำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำเป็นสำคัญ ส่วนผู้ที่นิยมรูปแบบความรับผิดชอบทางอาญาที่พิจารณาถึงจิตใจของผู้กระทำผิด (the pattern of subjective criminality) จะตีความบทกฎหมายอาญาโดยให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบด้านจิตใจมากกว่า (subjectivist) การลงโทษบุคคลจะคำนึงถึงจิตใจที่ละเมิดต่อสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองเป็นสำคัญ

ฉะนั้นในข้อเท็จจริงบางกรณี การให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบด้านจิตใจของผู้กระทำผิด (subjective) และองค์ประกอบภายนอก (objective) ยิ่งหย่อนกว่ากันดังกล่าว จะทำให้ผลของการตีความบทกฎหมายที่ปรับใช้กับข้อเท็จจริงนั้น ๆ แตกต่างกัน

3. ทัศนคติที่มีต่อบทบาทของบทกฎหมายอาญา กล่าวคือ ในการตีความบทกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิด ผู้ที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทของบทกฎหมายอาญาไปในทางเป็นนโยบายในการควบคุมอาชญากรรม จะตีความบทกฎหมายโดยให้ความสำคัญต่อการควบคุมอาชญากรรม (crime control) มากกว่า ส่วนผู้ที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทของบทกฎหมายอาญาไปในทางเป็นหลักประกันในสิทธิเสรีภาพ จะตีความบทกฎหมายโดยให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (due process) มากกว่า ในกรณีที่บทกฎหมายอาญาอาจตีความในทางโทษหรือไม่ลงโทษก็ได้ ผู้ที่ให้ความสำคัญต่อการควบคุมอาชญากรรมมากกว่าจะตีความในทางลงโทษ ส่วนผู้ที่ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลมากกว่าจะตีความในทางไม่ลงโทษ การตีความบทกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิดโดยคำนึง

ถึงการควบคุมอาชญากรรมเป็นสิ่งสำคัญจะมีลักษณะการให้ความหมายด้วยคำกว้างกว่าการตีความโดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ

ฉะนั้นในข้อเท็จจริงบางกรณี การให้ความสำคัญต่อการควบคุมอาชญากรรม (crime control) และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (due process) ยิ่งหย่อนกว่ากันดังกล่าวจะทำให้ผลของการตีความบทกฎหมายที่ปรับใช้กับข้อเท็จจริงนั้น ๆ แตกต่างกัน

แต่เนื่องจากหลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย (Nulla poena sine lege) ที่ต้องการความแน่นอนของกฎหมายอาญา จึงมีความจำเป็นต้องมีแนวทางในการตีความกฎหมายเพื่อให้ได้หลักเกณฑ์ออกมาอย่างเดียวกัน ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอแนะแนวทางการตีความกฎหมายอาญาไว้กว้าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. ในการหาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่แน่นอนจากบทบัญญัติเพื่อนำมาลงโทษการกระทำใด ผู้ตีความจะต้องพิจารณาจากความหมายของถ้อยคำในตัวบท ประวัติความเป็นมาของบทกฎหมายนั้น ตัวบทกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวข้องกันไว้อย่างเป็นระบบและเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยพิจารณาทั้งหมดประกอบกัน เพื่อให้ทราบว่าสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองนั้นคืออะไร และขอบเขตของการคุ้มครองนั้นมีเพียงใด การให้ความหมายของถ้อยคำในตัวบทนี้ ผู้ตีความจะต้องให้ความหมายตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมาย ตามทฤษฎีอำภวจิต (Subjective Theory) โดยถ้อยคำจะไม่มี ความหมายตามความเข้าใจของคนโดยทั่วไป แต่จะมีความหมายตามที่ เป็นมาในทางกฎหมาย (the historical juristic sense) การได้หลักเกณฑ์ทางกฎหมายมาลงโทษโดยการให้ความหมายถ้อยคำเกินไปจากนี้ จะเป็นการใช้บทกฎหมายใกล้เคียง (analogy) อันเป็นการสร้างฐานความผิดขึ้นใหม่โดยอาศัยการตีความต้องห้ามตามหลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย

2. ในการหาหลักเกณฑ์จากบทกฎหมายอาญามาลงโทษบุคคล จะต้องไม่กระทำในลักษณะให้ความคุ้มครองบุคคลจากโทษทางอาญาหรือหลีกเลี่ยงการบังคับใช้โทษหรือบรรเทาความร้ายแรงของโทษทางอาญา เพราะนอกจากผู้ตีความจะไม่มีหน้าที่ช่วยเหลือจำเลยผู้กระทำความผิดไม่ให้ต้องรับโทษแล้ว การหลีกเลี่ยงการบังคับใช้โทษดังกล่าวยังอาจนำไปสู่ความล้มเหลวของการบังคับใช้กฎหมายอาญา ดังที่เคยปรากฏมาแล้วในระบบกฎหมาย Common Law

3. ในการหาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายจากความหมายด้วยคำในบทกฎหมาย ผู้ตีความจะต้องไม่พิจารณาโดยใช้หลักที่ว่า ถ้าบทกฎหมายมีข้อสงสัย จะต้องเลือกตีความในทางเป็นประโยชน์แก่จำเลย เพราะลักษณะของภาษาอาจสร้างความสงสัยหรือความไม่ชัดเจนได้อยู่เสมอแล้วแต่พื้นฐานของผู้ตีความ ถ้ามีข้อสงสัยแล้วเลือกไปในทางเป็นประโยชน์ของจำเลย นอกจากจะทำให้ได้หลักเกณฑ์จากการตีความแตกต่างกันไปตามพื้นฐานของผู้ตีความแล้วลักษณะการยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยดังกล่าวยังอาจนำไปสู่ความล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายอาญาอีกด้วย

4. การให้ความหมายของด้วยคำในบทกฎหมายอาญา โดยหลักแล้วจะต้องยึดตามความหมายของด้วยคำนั้นที่ปรากฏในกฎหมายอื่น เพราะกฎหมายต้องมีความเกี่ยวข้องกันเป็นระบบ และเพื่อการเป็นหลักประกันในสิทธิเสรีภาพของบทกฎหมายอาญา ความหมายตามกฎหมายอื่นของด้วยคำนั้น ต้องเป็นความหมายที่เป็นมาในทางกฎหมายตามทฤษฎีอำภอจิต (Subjective Theory) ด้วย แต่มีข้อยกเว้นว่า ในกรณีที่กฎหมายอาญามีบทนิยามไว้เป็นพิเศษ หรือในเรื่องนั้น ๆ เห็นได้ชัดว่า ด้วยคำในกฎหมายอาญามีได้มีความหมายเช่นเดียวกับกฎหมายอื่น ผู้ตีความจึงควรให้ความหมายที่มีลักษณะเฉพาะเช่นนั้นแตกต่างไปได้

5. เมื่อลักษณะของการกระทำอยู่ในเรื่องที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด การตีความว่า การกระทำนั้นจะเป็นความผิดตามกฎหมายที่บัญญัติไว้หรือไม่ ผู้ตีความจะต้องคำนึงถึงทั้งองค์ประกอบด้านจิตใจของผู้กระทำ (subjective) และองค์ประกอบภายนอก (objective) กล่าวคือ การกระทำนั้นจะเป็นความผิดต่อเมื่อมีสภาพจิตใจที่กฎหมายต้องการแสดงออกแล้ว และการกระทำนั้นได้ปรากฏอันตรายเป็นเพียงพอแล้วด้วย การพิจารณาสภาพจิตใจที่กฎหมายต้องการ มีควรพิจารณาเฉพาะแต่การกระทำที่เป็นความผิดนั้นเท่านั้น แต่ในบางกรณีจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์อื่น ๆ ประกอบด้วย ส่วนอันตรายเป็นที่ปรากฏนั้นก็มิควรพิจารณาเฉพาะแต่อันตรายเป็นที่ปรากฏจากการกระทำเพียงอย่างเดียว แต่ในบางกรณีต้องพิจารณาถึงจิตใจของผู้กระทำที่เป็นอันตรายเป็นต่อสังคมด้วย

6. ในการตีความบทกฎหมายอาญาในทางลงโทษผู้ตีความจะต้องคำนึงถึงทั้งการควบคุมอาชญากรรมตามนโยบายทางอาญาและหลักประกันในสิทธิเสรีภาพว่าบุคคลจะถูกแทรกแซงในสิทธิเสรีภาพอย่างมีขอบเขตจำกัด ในบางกรณีการตีความบทกฎหมายสำหรับข้อเท็จจริง

หนึ่ง ถ้าให้ความสำคัญไปในทางควบคุมอาชญากรรม หลักเกณฑ์ที่ได้ว่าจะขัดต่อการเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบทกฎหมายอาญา หรือถ้าให้ความสำคัญต่อการเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ หลักเกณฑ์ที่ได้จะขัดต่อนโยบายในการควบคุมอาชญากรรมในกรณีเช่นนี้ ผู้ตีความควรเลือกหลักเกณฑ์ไปในทางให้ความสำคัญต่อการเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบทกฎหมายอาญา แม้การเลือกเช่นนั้นจะทำให้การควบคุมอาชญากรรมไม่เป็นไปตามนโยบาย แต่ก็จะเป็นการดีเสียกว่าการเลือกที่ทำให้หลักประกันในเสรีภาพเสื่อมเสียไป

7. ในการตีความกฎหมายอาญาในทางเป็นคุณ เช่น ในเรื่องเหตุยกเว้นความผิดและเหตุยกเว้นโทษ นอกจากผู้ตีความควรให้ความหมายของบทกฎหมายอย่างกว้างขวางตามทฤษฎีอำเภอกาณฑ์ (Objective Theory) แล้ว ผู้ตีความยังควรหาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายอื่น ๆ ที่อยู่นอกบทบัญญัติมาใช้ด้วย เช่น หากจากจารีตประเพณี (custom) และ หลักกฎหมายทั่วไป (general principle) เป็นต้น ทั้งนี้เพราะบทกฎหมายลายลักษณ์อักษรย่อมไม่ใช่สิ่งสมบูรณ์ที่ใช้ได้ตลอดไป และฝ่ายนิติบัญญัติย่อมไม่สามารถบัญญัติหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เป็นเหตุยกเว้นความรับผิดและเหตุยกเว้นโทษไว้เป็นลายลักษณ์อักษรได้ทั้งหมด ผู้ตีความจึงควรมีบทบาทในการพัฒนาเนื้อหาของกฎหมายอาญาในส่วนนี้ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย